

cui ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviat; vel in Seminario clericorum, aut in aliqua schola vel universitate, de licentia Episcopi, quasi in via ad majores ordines suscipiendos versetur.» (Ib.) Mt.

—Quid Synodus de clericis conjugatis?

R. «In clericis vero conjugatis servetur constitutio Bonifacii VIII, quæ incipit, *Clerici, qui cum unicis*; modo hi clerici, alicujus ecclesiæ servitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem ecclesiæ serviant vel ministrent; et clericali habitu et tonsura utantur; nemini, quoad hoc, privilegio, vel consuetudine, etiam immemorabili, suffragante.» (Ib.)

—Quid continet citata constitutio a Concilio Tridentino renovata?

R. «Clerici qui cum unicis et virginibus contraxerunt si tonsuram et vestes deferant clericales privilegium retineant canonis ab Innocentio II, prædecessore nostro editi in favorem totius ordinis clericalis etc.»

Prohibet deinde hos clericos conjugatos trahi ad sæculare judicium.

—Gaudet canonis privilegio qui in fraudem ordinatur?

R. Vide quæ cap. 4.º, sess. XXIII, «supra laudatæ cum de ordinatione, fol. 325, et etiam, fol. 85 et 86 dicta sunt.

—Quid hac de re Hispanicæ leges?

R. Plures hac de re congestæ sunt in titulo X, libri I, Noviss. Recop., qui 17 leges continet hac de re. Variis earum clericis arma portare vetatur. In aliis Philippus II Concilii Trid. hac de re obsequentiam præscribit: observantia Concordati anni 1737 in hoc casu præscribitur, denique regulæ pro exemptione militaris servitii (1), erga tonsuratos dantur, quæ jam usu ceciderunt.

—Quid ergo hac de re Concordatum anni 1737?

R. Cum plures tonsuram acciperent sine vocatione ut tributa non solverent nec exercitui adscriberentur, injunxit ut tales clerici si intra annum sacros ordines non accipe-

(1) Artículos 76 y 77 de la ley de reemplazos Real órden de 14 de Enero de 1851. It. de 11 y 18 de Diciembre de 1861. It. circular del ministerio de la Gobernacion de 6 de Febrero de 1863.

rent ut pote in fraudem status agentes immunitate non gauderent.

Cum vero hæc jam in desuetudinem abierint, et tonsurati hodiedum his legum antiquarum beneficio careant erga tributorum solutionem et militiæ adscriptionem, supervacaneum est verba illa citare.

—Quinam hodiedum excipiuntur a militari conscriptione?

R. Ex Regio decreto, 1837, et aliis, excipiuntur missionarii ad Marianas seu Philippinas insulas, et etiam ei qui adscribuntur in domibus Scholarum piarum (*Escolapios*), et Sancti Vincentii a Paulo clerici missionarii, ex declaratione lata die 6 Februarii, anni 1863.

—Quid vero de cæteris?

R. Ex Regio decreto dato die 15 Julii 1858, jubetur non promoveri ad sacros ordines qui non subierint sortem pro militari conscriptione, ab eaque liberi sint vel cautionem præstent ne alii pro illis militarem cingulum capere teneantur.

## LECTIO LXX.

### DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

—Quid de vita clericorum tradit S. Synodus?

R. «Nihil est, quod alios magis ad pietatem, et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt, cum enim a rebus sæculi in altiore sublati locum conspiciantur; in eos, tamquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt quod imitentur. Quapropter sic decet omnino clericos in sortem Domini vocatos, vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus nil, nisi grave, moderatum ac religione plenum præ se ferant; levia etiam delicta, quæ in ipsis ma-

xima essent, effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem.» (Sess. XXII, cap. 1.<sup>o</sup> de Ref.)

— Sancta Syn. aliquid novi hac de re decrevit?

R. N. Sed tantum in eodem capite antiquam disciplinam accurate servari jussit his verbis: «Cum igitur quo majore in Ecclesia Dei et utilitate et ornamento hæc sunt, ita etiam diligentius sint observanda; statuit Sancta Synodus, ut quæ alias a Summis Pontificibus, et a sacris Conciliis de clericorum vita, honestate, cultu, doctrinaque retinenda, ac simul de luxu, comensationibus, choreis, aleis, lusibus, ac quibuscumque criminibus, necnon sæcularibus negotiis fugiendis copiose ac salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum eisdem pœnis, vel majoribus, arbitrio ordinarii imponendis, observentur: *nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, suspendat.* Si qua vero ex his in desuetudinem abisse compererint, ea quamprimum in usum revocari, et ab omnibus accurate custodiri studeant: non obstantibus consuetudinibus quibuscumque; ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas, Deo vindice, pœnas persolvant.» (Ibid.)

— Ergo non datur appellatio in his negotiis?

R. Af. Hæcque tantum admittitur in effectu devolutivo, non in suspensivo, ut patet ex allatis verbis, «nec appellatio executionem hanc... *suspendat.*» Cum enim harum ommissio scandalum pariat hujus occasio quam citius tollenda est.

— Quænam sunt hæc Pontificia et Conciliaria decreta quæ in hoc capite a S. Syn. laudantur et renovantur?

R. Plura citari solent, sed præsertim quæ continentur in libro tertio Decretalium toto titulo de vita et honestate clericorum, pariterque in extravagantibus et Clementinis. Sed præter hæc non abs re erit cognoscere quid hac de causa ab Hispanis Patribus dictum sit, circa habitum, incessum, negotiationes, aleas, familiam, cæteraque in hoc Concilii capite indicata.

— Quid de habitu clericali in antiqua nostra disciplina?

R. Luculentissimis verbis eam describit S. Isidorus, Hispanæ Ecclesiæ lumen, in libro aureo suo de *Ecclesiasticis officiis* (1). «His igitur lege Patrum cavetur ut a vulgari vita

seclusi a mundi voluptatibus sese abstineant: non spectaculis, non pompis intersint: convivia publica fugiant, privata non tantum pudica sed et sobrie colant. Usuris nequaquam incumbant, neque turpes occupationes lucrorum...

Non vagis oculis, non infrœni linguæ aut petulanti tumidoque gestu incedant, sed pudorem ac verecundiam mentis simplici habitu incessuque ostendant. Obscœnitatem etiam verborum sicut et operum penitus execrentur. Viduarum ac virginum visitationes frequentissimas fugiant contubernia fœminarum extranearum nullatenus appetant.»

— Quotuplex est tonsura clericalis?

R. Duplex, una quæ Sancti Petri, alia quæ Sancti Pauli dicebatur.

— Qua tonsura utebatur ecclesia Hispana?

R. Tonsura quæ dicebatur *Sancti Pauli*, qua superior capitis pars in magnam coronam, et inferior capillorum in circuli formam tondebatur, quomodo mendicantes hodie dum fratres ferre solent. Hac de causa S. Isidorus: «Quod vero detonso superius capite inferius circuli corona relinquitur sacerdotium regnumque Ecclesiæ in his existimo figurari... Corona autem *latitudo aurei est circuli*, quæ regum capita cingit (2).»

— Quare hac tonsura catholici clerici utebantur?

R. Ut ab arrianis clericis distingui etiam exterius possent, ut patet ex canone 33, Toletani IV.

«Omnes clerici vel lectores, sicut levitæ et sacerdotes, detonso superius toto capite inferius solam circuli coronam relinquunt, non sicut hucusque in Galliciæ partibus facere lectores videntur, qui prolixis, ut laici, comis, in solo capitis apice modicum circulum tondent. *Ritus enim iste in Hispania* hucusque hæreticorum fuit (3).»

(1) De ecclesiasticis officiis, lib. 2.<sup>o</sup>, cap. 2.<sup>o</sup>

(2) (Ibidem, cap. seq.) Coronas autem visigothorum Regum circulum aurum tantummodo fuisse apparet ex his, quæ, e Toletano Thesauro ap. Guarrazar nuper inventis, Parisium raptim ductæ sunt, et in Musæo Cluniacensi servantur.

(3) Hodie autem cum nec arrianæ significationis, nec vanitatis periculum sit, ad hunc tonsuræ clericalis usum a medio ævo iterum ventum est. Præterea canon Barchinon., an. 540 ait: «Ut nullus clericorum comam nutriat aut barbam radat.»

—Quid de clericalibus vestibus S. Synodus?

R. «Quia vero, etsi habitus non facit monachum, oportet tamen clericos vestes proprio congruentes ordini semper deferre, ut per decentiam habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendant; tanta autem hodie aliquorum inolevit temeritas, religionisque contemptus, ut propriam dignitatem, et honorem clericalem parvipendentes, vestes etiam deferant publice laicales, pedes in diversis ponentes, unum in divinis, alterum in carnalibus: propterea omnes ecclesiasticæ personæ, quantumcumque exemptæ, quæ aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia, aut beneficia qualiacumque ecclesiastica obtinuerint, si postquam ab Episcopo suo, etiam per edictum publicum, moniti fuerint, *honestum habitum clericalem*, illorum ordini et dignitati congruentem, et juxta ipsius Episcopi ordinationem, et mandatum non detulerint, per suspensionem ab ordinibus, ac officio et beneficio ac fructibus, redditibus, et proventibus ipsorum beneficiorum; necnon, si semel correpti, denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum, et beneficiorum hujusmodi coerceri possint, et debeant: juxta constitutionem Clementis V in Concilio Viennensi editam, quæ incipit: *Quoniam*, innovando et ampliando.» (Sess. XIV, cap. 6 de Ref.)

—Mendicitas licet clericis?

R. N. Nam de ea conquæritur S. Hieronymus, et Tridentina Synodus item sic ait: «Cum non deceat eos qui divino ministerio adscripti sunt cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere etc. (Sess. XXI, cap. 2 de Ref.) V. supra lect. LXVIII, fol. 334.

—Quid circa honestatem moresque tradit S. Synodus?

R. Vide etiam quæ de clericis ordinandis dicta sunt supra, lect. LXVI, fol. 326.

—Clerici possunt matrimonium contrahere?

R. N. «Si quis dixerit clericos in sacris ordinibus constitutos, vel regulares, castitatem solemniter professos, posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege ecclesiastica vel voto; et oppositum nil aliud esse, quam damnare matrimonium, posseque omnes contrahere matrimonium, qui non sentiunt se casti-

tatis, etiamsi eam voverint, habere donum; anathema sit: cum Deus id recte petentibus non deneget, nec patiat nos supra id quod possumus tentari.» (Sess. XXIV de Ref. matrim., can. 9.) Mt.

—Est autem melior cœlibatus clericalis quam status conjugalis?

R. «Si quis dixerit statum conjugalem anteponendum esse statui virginitatis, vel cœlibatus, et non esse melius ac beatius manere in virginitate aut cœlibatu (1) quam jungi matrimonio; anathema sit.» (Ib. can. 10.) Mt.

—Quid vero de clericis qui inhoneste vivunt?

R. Vide infra in lectione de delictis clericorum, in parte ultima cum de pœnis et delictis agendum est.

—Quid de cohabitatione fœminarum, etiam honestarum, cum clericis antiqui nostri canones?

R. Concilium Illiberitanum sic ait: «Episcopus vel quilibet clericus alius aut sororem, aut filiam virginem dicatam Deo tantum secum habeat; extraneam vera nequaquam secum habeat.» (Can. 27).

Epistola Syricii Papæ, anno 385, Himerio Tarraconensi, in collectione Hispana inclusa, cap. 12, Nicænos hac de re canones inculcat (2).

Denique Bracharensis Syn. disciplinam ampliavit juxta Nicænam et Syricianam sanctiones.

—Toleratur hodieum cohabitatio clericorum et mulierum non propinquarum?

R. Af. Sed ex verbis et cum conditione in Nicæno canone appositis *«vel eas solas personas quæ suspicionem effugiunt.»* (3)

—Quid de negotiationibus et commercio ex antiquis nostris canonibus?

(1) De cœlibatu cleri catholici ejusque utilitatibus. V. Balmes in aureo opusculo suo dicto *el celibato del clero*

(2) «Subintroductam habere mulierem præterquam utique matrem vel sororem, vel amitam, vel eas solas personas quæ suspicionem effugiunt.» (Nicæn. 1, can. 3.)

(3) In tabulis Nunciaturæ Apost. apud Hisp., juxta trasactionem cum Nuntio Fachenetti, continetur inter alias dispensatio *ad habendam famulam.* (60 rs.)

R. Celebris est canon Illiberitanus, qui quidem sic ait: «Episcopi, presbyteri et diaconi de locis suis negotiandi causa non discedant nec circueuntes provincias quæstosas nundinas sectentur.» (Can. 19.)

—Ergo licebat eis negotiis mercaturæ implicari?

R. Af. Nam tunc conjugati erant, ecclesiaeque reditus non habebat, meliusque erat eos negotia sectari, quam mendicare, ut ait Episc. Mendoza in hujus canonis expositione. Unde sequitur canon dicens: «Sane ad *victum sibi comparandum* aut filium, aut libertum, aut mercenarium, aut quemlibet mittant; et si voluerint negotiari intra provinciam negotientur.» (Ib.)

—Licebat vero eis usuras accipere?

R. N. Canon enim sequens ait: «Si quis clericorum detectus fuerit usuras accipere, placuit degradari et abstinere.» (Can. 20.)

—Quid posterioribus canonibus?

R. Tarraconensi Concilii, canon 2, sic ait: «Sicut canonum statutis firmatum est, quicumque in clero esse voluerit emendi vilius, vel vendendi carius studio non utatur: certe si voluerit hæc exercere cohibeatur a clero.

—A quibus aliis debent abstinere clerici?

R. Ab spectaculis theatralibus et sanguinolentis, præsertimque ab agitatione taurorum, (Hispaniæ nostræ infame impiumque dedecus) choreis, aleis, venatione strepitosa, et forsam a quibusdam politicis negotiis, cum caritate sancta difficulter conciliandis, nam «nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus» (2.<sup>a</sup> ad Tim. 2).

## PARS SEPTIMA.

### De cleri cultusque sustentatione.

#### LECTIO LXXI.

##### DE OBLATIONIBUS ET ELBEMOSYNIS.

—Clericis debetur sustentatio jure divino?

R. Af. Et patet ex verbis ipsis Jesu Domini in Evangelio dicentis: «Dignus enim est operarius cibo suo (Math. 10, v. 10) vel «mercede sua,» ut ait alius (Luc. 10-7). His adduntur verba Apostoli ad Corinthios. «Quis militat suis stipendiis unquam?» etc. quæ et sequentia verba, bene nota sunt (1 Cor. 9, v. 7). Debetur etiam jure naturali nam qui sentit commodum sentiat incommodum, sententiæque Evangelii et Pauli ex æquitate et derivatione juris naturalis adducuntur, ut patet ex verbis ipsis.

Ergo ex utroque jure Divino, et naturali et positivo, patet sustentationem cleri catholici esse *obligatoriam in essentia* populo christiano, nequiquam vero *arbitrariam vel pactitiam*, ut fert modernus error.

—Quare dicitur *in essentia*?

R. Quia ex jure divino nulla forma fixa inducta est, sed hanc inducit Ecclesia pro temporum, locorum et aliarum circumstantiarum varietate.

—Quænam sunt præcipuæ formæ sustentationis?

R. 1.<sup>o</sup> Oblationes et eleemosynæ velut spontaneæ donationes, quibus et Christus et Apostoli vixerunt.

2.<sup>o</sup> Decimæ et primitiæ non ut præstationes ab Ecclesia præceptæ.

3.<sup>o</sup> Reditus ex prædiis, cæterisque bonis fixis et stabilibus, movilibus, immobilibus vel semoventibus, census, pensiones et cætera, sive in communi possessa, seu in beneficia et portiones distributa.

4.<sup>o</sup> Subsidium vel subventio ab ærario publico collatum, titulo compensationis, ut plurimum, pro expilatis Ecclesiæ prædictis bonis et redditibus.

5.<sup>o</sup> Obventiones et alia caritativa subsidia, vel pro supplenda tenuitate reddituum et subventionis, vel etiam pro sustentando cultu cleroque ubi populus pauper alio modo subvenire nequit.

—Quid oblationis nomine intelligitur?

R. Liberalitas, ex amore Dei, Ecclesiæ sponte collata.

—Quotuplices sunt oblationes?

R. Ad altare et extra altare: primæ ad Missæ sacrificium sacra celebranda ferebantur, veluti panis, vinum, oleum vel cera: aliæ vero ad Ecclesiæ, Episcopi, Cleri, pauperumque sustentationem.

—Quid Ecclesiæ Hispanæ canones de oblationibus?

R. Percelebres sunt hac de re Illiberitani canones. «Episcopum placuit ab eo qui non communicat (id est ab excommunicato) munus accipere non debere.» (Canon 28.)

—Quid de oblationibus Baptismi tempore?

R. «Emendari placuit (1), ut qui baptizantur ut fieri solebat, nummos in concham non mittant, ne sacerdos quod gratis accepit pretio distrahere videatur. Neque pedes eorum lavandi sunt a sacerdotibus vel clericis.» (Can. 48.)

—Prohibetur hic omnino oblatio ratione Baptismi?

R. N. Et, meo iudicio, parum recte hic canon interpretatus est a pluribus juris canonici peritis, præsertim jansenismum sapientibus, qui ex eo ansam arripiunt ut contra oblationes et obventiones divagari possint. Nam canon prohibet mittere nummos in concham, quod quidem sordi-

(1) Hic canon a Gratiano citatur Causa 1.<sup>a</sup> q. 1.<sup>a</sup> cap. *Emendari*.

dum erat et absonum administrationi Sacramenti (1). E contra canon 7, Brachar. II, sic ait: «Placuit ut unusquisque Episcopus per ecclesias suas hoc præcipiat, ut hi qui infantes suos ad baptismum offerunt, *si quid voluntarie pro suo offerunt voto*, suscipiatur ab eis; si vero per necessitatem paupertatis aliquid non habent quod offerant, nullum illis pignus tollatur a clericis etc.» Qui canon apud Gratianum est.

—Hæ oblationes in ecclesia abundabant?

R. Af. Itâ ut fervens fidelium charitas hoc medio potissimum Dei cultum ejusque ministros ac pauperes sustentaret, tali modo ut ethnicis ipsis invidiam pareret (2).

—Quomodo distribuebantur ex antiqua disciplina nostra?

R. «Placuit ut si quid ex collatione fidelium aut per festivitates martyrum, aut per commemorationem defunctorum offertur apud unum clericorum fideliter colligatur, et constituto tempore, aut semel, aut bis in anno, inter omnes clericos dividatur. (Conc. Brac. 1, can. 21.)

—Quid hac de re in hodierna disciplina?

R. Ad eam referuntur quæ de quæstoribus eleemosynariis dicuntur, nam quæ de juribus parochialibus, stipendio Missæ et aliis hujusmodi citantur, potius ad obventiones et jura referenda sunt.

—Quid de Missæ stipendio S. Synodus?

R. «Ut multa paucis comprehendantur, in primis, quod ad avaritiam pertinet, cujusvis generis mercedum conditiones, pacta, et quidquid pro Missis novis celebrandis datur; necnon importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones, potius quam postulationes, aliaque hujusmodi quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt, omnino prohibeant.» (Sess. XXII, Decreto de observandis et vitandis in sacrificio Missæ.)

—Quid de quæstoribus eleemosynariis?

(1) Sic ex gr. pœnitens confessori nummos dare pro celebrandis Missis potest, sed eos tradere confessionis tempore et in ipso pœnitentiæ tribunali et sordidum et inurbanum est, nam pretio dari absolutio videtur quæ gratis revera datur.

(2) Ammianus Marcellinus lib. 28 histor. suæ, ethnico more in oblationes Pontificibus christianis factas invehitur.

Quæstores vero  
eleemosynarii, qui  
etiam quæstuarii  
vulgo dicuntur, &  
v. la pag. 583

R. «Cum multa a diversis antea Conciliis, tam Lateranensi ac Lugdunensi, quam Viennensi, adversus pravos eleemosynarum quæstorum abusus remedia tunc adhibita, posterioribus temporibus reddita fuerint inutilia; potiusque eorum malitia ita quotidie magno fidelium, omnium scandalo et querela excrescere deprehendatur, ut de eorum emendatione nulla spes amplius relicta videatur: statuit, ut posthac in quibuscumque christianæ religionis locis eorum nomen, atque usus penitus aboleatur; nec ad officium hujusmodi exercendum ullatenus admittantur, non obstantibus privilegiis, ecclesiis, monasteriis, hospitalibus, piis locis, et quibusvis, cujuscumque gradus, status et dignitatis personis, concessis, aut consuetudinibus, etiam immemorabilibus.» (Sess. XXI, cap. 9.)

—Quid ergo de indulgentiis concessis, et oblationibus ad eas lucrandas?

R. «Indulgentias vero, aut alias spirituales gratias, quibus non ideo Christi fideles decet privari, deinceps per ordinarios locorum, adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus populo publicandas esse decernit. *Quibus etiam eleemosynas, atque oblata sibi charitatis subsidia*, nulla prorsus mercede accepta fideliter colligendi facultas datur: ut tandem cœlestes hos Ecclesiæ thesauros non ad quæstum, sed ad pietatem exerceri, omnes vere intelligant.» (Ib.) Mt.

—Quid de oblationibus in praxi apud Hispaniam?

R. Hodiedum præstantur in aliquibus diœcesibus, in quibus viget adhuc pia consuetudo offerendi ad altare, et offertorii tempore (1) vinum, panem et ceram, in Missis pro defunctis vel nuptialibus, aut pro puerperarum presentatione in ecclesia, qui quidem laudabiles mores vel synodalibus legibus reguntur, vel ex pio more conservantur.

—Quid hac de re civiles leges?

R. Partitarum leges optime oblationes commendabant

(1) Exulare protinus deberet ab ecclesiis nostris prava consuetudo eleemosynam petendi in illo canonis Missæ tempore, in quo altum in ecclesia silentium et quies esse debent; sed acolyti vel quæstores petant offertorii tempore, ut in aliis optime ordinatis ecclesiis fieri solet.

juxta Decretalium doctrinam (tit. 19, p. 1.<sup>a</sup>) de quibus in lectione sequenti.

Novissimæ vero Recopilationis leges contra quæstores eleemosynarios varia mandata tulerunt (1).

LECTIO LXXII.

DE DECIMIS.

—Decimæ stabilitæ sunt jure divino?

R. Af. Pro hæbreis, neg. pro christianis: attamen cum major debeat esse christiani charitas quam judæi, ideo christianus potiori jure reddere debet (2): dicendum ergo hoc præceptum in *essentia sua* et in radice juris divini esse; *in forma*, vero esse tantum juris ecclesiastici. Ideo inter ecclesiastica præcepta quintum in catechismo locum tenet.

—Consonat huic Sancta Synodus?

R. Af. Concilium enim de illis decernens sic ait: «Non sunt ferendi, qui variis artibus decimas, ecclesiis obvenientes, sustrahere moliantur; aut qui ab aliis solvendas temere occupant, et in rem suam vertunt; cum *decimarum solutio debita sit Deo* (Nb.): et qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas invadunt.» (Sess. XXV, cap. 12 de Ref. in gen.) Mt.

—Quando inductæ fuerunt decimæ prout præstationes obligatoriæ?

R. In Concilio Matisconensi II (de *Maçon*), anno 585 in Gallia. Sed cum hoc particulare esset, nec generalem disciplinam, nec minus pro Hispania, inducere potuit.

—Quando igitur inductæ fuerunt apud nos?

(1) Tit. 28 y 29, lib. 1.

(2) Saltem judæorum imitemur exordia ut pauperibus partem demus ex toto, et sacerdotibus et levitis honorem debitum deferamus (S. Hier. in cap. 4.<sup>o</sup> Malachi.)

R. Ignotæ penitus fuerunt in antiquis nostris canonibus, nec etiam wisigothorum aut mixtarabum tempore solutas fuisse apparet. Forsitan sub voti aut oblationis nomine solverentur, sed in hoc casu sponte non ex obligatione dabantur (1).

Conjectari potest in pirenaicis regionibus inductas fuisse sæculo IX, quo tempore a Carolo Magno et successoribus suis Capitularium jure jussæ fuerunt, magna enim et Cathalonie et Sobrarviensis regni cum illis affinitas fuit (2).

Celebre vero monumentum reperitur in Concilio Pompilonensi, anno 1023, in quo Rex Sanctius major et uxor sua apparent «juxta præcepta canonum et decreta Sanctorum Patrum dantes tertiam partem cunctarum frugum decimarum.» (3)

—Qua ratione Reges nostri decimas monasteriis vel privatis ecclesiis erogabant?

R. Partim ex corruptela ut inter alias gentes; partim ex Apostolico privilegio, nempe ex Bulla Urbani II, anno 1095, Regi Aragonum, qua concedit illius regni proceribus omnes ecclesias quas e maurorum servitute liberaret, dummodo divinus cultus in illis attenderetur. Sic Ildephonsus VI Castellæ, in dotatione Toletanæ ecclesiæ, «tertiam partem decimarum quæ in ejus diocesi fuerint consecratæ,» illi Primatiali Ecclesiæ tribuit (4).

(1) In dotatione ecclesiæ Anriensis ab Ildephonso III, anno 886, donantur ecclesiæ *vota*, villæ, terra etc; decimæ vero non nominantur. (Florez, *Esp. Sagr.*, t. 17 ap. 1.<sup>o</sup>)

(2) In donationibus et privilegiis ecclesiis Gerundensi et aliis a Carolo Magno et regibus Galliarum factis, nulla decimarum mentio: antiquior forsitan notitia est quæ reperitur in consecratione ecclesiæ Sancti Andreae de Colle, anno 995, in qua Gerundensis Episcopus ait: «Quapropter et ego Odo gratia Dei Episcopus concedo ad ipsa ecclesia supramscripta (sic) decimas et primitias et oblationes fidelium de ipsa villa, quæ nominant Colle.» (*Esp. Sagr.*, t. 44, fol. XI.) Donatio autem monasterio Alaonensi facta, in qua de decimis, anno 825, loquitur, tamquam spuria et proculdubio a Pellicer conficta rejicitur jam ab hoc anno 1866. (Discurso de recepcion del Sr. Oliver y Hurtado en la Real Academia de la Historia.)

(3) Hoc quoque Concilium tamquam valde suspectum aut interpolatum caute legendum est.

(4) Mariana, *Historia general de España*: edicion de Valencia, t. V, ap. 1.<sup>o</sup> p. 397.

—Quando ergo decimæ in Hispaniam generales evaserunt?

R. Ex jure communi et Decretalium, juxta Lateranenses canones ab Alexandro et Innocentio III latos, nam antea fixa et stabilis hac de re non invenitur disciplina, apparetque ipsas vel infeudatas fuisse, vel ab Episcopis, vel Regibus ad arbitrium donatas, et monasteriis et cathedralibus et toparchis, nonque totaliter sed tantum in tertia parte.

—Quid ergo tunc Partitarum legibus sancitum fuit?

R. Decimas et primitias ab omnibus, etiam a Regibus, præstandas esse (tit. 19 y 20, part. 1.<sup>a</sup>) (1)

—Quid est *primitia* juxta Partitarum leges?

R. «Prima pars, seu prima res, de fructibus aut pecoribus Deo offerenda, quam Deus præcipit dari in lege veteri, et in nova postea a Sanctis Patribus est constituta. (Ley 1.<sup>a</sup>, tit. 19, p. 1.<sup>a</sup>)

—Cui debentur primitiæ et decimæ ex illis legibus?

R. «Primitia dari debet clericis ecclesiæ parochialis, ubi solvens ecclesiastica recipit sacramenta, et potest Episcopus (sicut et de decimis) ordinare qualiter distribuatur, et non solvens per excommunicationem compellitur ad solutionem.» (Ib. ley 5.<sup>a</sup>)

—Quid ergo sunt decimæ juxta has leges?

R. «Decima est omnium bonorum mobilium licite quæditorum decima Deo data: et ex duplex prædialis videlicet et personalis; prædialis de fructibus prædiorum et arborum: personalis de lucris personarum ratione servitii vel officii.» (Ib. ley 1.<sup>a</sup>, tit. 20.)

—Licet has leges his de rebus citare?

R. Af. Sicut citantur Justiniani Novelæ, Caroli M. Capitularia, et alia piorum Principum mandata, quia nostræ, cum ad contemporaneam Lateranensem disciplinam refe-

(1) Tenudos son *todos los omes del mundo* de dar diezmo á Dios e mayormente los cristianos, porque ellos tienen la ley verdadera e son mas allegados á Dios que todas las otras gentes. E por ende *non se pueden escusar los Emperadores nin los Reyes*, nin ningun otro ome poderoso, de cualquier manera que sea que lo non den: *ca quanto mas poderosos e mas honrados fueren tanto mas tenudos son de lo dar* (Ib. ley 2, tit. 20.)